

PROTOCOL BELEID ONDERWIJS AAN SCHIPPERSKINDEREN

BEGINSITUATIE VAN SCHIPPERSLEERLINGEN

Nederlandse kinderen zijn leerplichtig vanaf hun 5^e verjaardag. In de praktijk gaan vrijwel alle (wal-)kinderen naar de basisschool als ze 4 jaar zijn. Voor varende kinderen geldt een uitzondering op de leerplichtwet. Zij zijn vrijgesteld van de schoolplicht tot uiterlijk 1 augustus volgend op hun 7^e verjaardag, mits ze staan ingeschreven bij de LOVK (Stichting voor Landelijk Onderwijs aan varende kleuters).

De start op een reguliere basisschool heeft voor een schipperskind veel impact:

- ◆ Het kind verblijft voor het eerst in een gastgezin of internaat, het mist de vertrouwde eigen omgeving, de geborgenheid, de voortdurende aanwezigheid van beide ouders;
- ◆ Het kind gaat voor het eerst met regelmaat naar school waar het voor het eerst structurele contacten legt met walkinderen;
- ◆ Het kind ervaart de verschillende regels en afspraken van drie milieus waarin het leeft: thuis aan boord, op school en in het gastgezin of op het internaat. Dit alles betekent dat het kind de eerste tijd veel te verwerken heeft. Het internaatsleven en het schoolleven zijn beide nieuw. Leven in drie milieus is complex voor een schipperskind.

De voorzieningen voor varende kleuters moeten tegemoet komen aan het gemiste onderwijs door de latere instroom van schipperskinderen in groep 3. Hiervoor is de LOVK verantwoordelijk door instandhouding van ligplaatscholen, de uitgave van een kleuterpakket en boordbezoek door leidsters.

Veel varende kinderen komen met regelmaat ook naar de basisschool waar ze vanaf groep 3 zullen instromen.

Ondanks alle inspanningen is er minder schoolervaring als de schippersleerlingen naar school gaan. De huidige werkomstandigheden maken het noodzakelijk dat de schippers steeds verder en steeds langer reizen, waardoor een steeds groter aantal jonge kinderen steeds minder vaak naar school gaat.

De school is er geen voorstander van varende kinderen ook in groep 3 boordonderwijs te geven. Dit kan gemakkelijk leiden tot grote achterstanden in met name de sociaal-emotionele - en taalontwikkeling.

Omdat het kind vaak weinig schoolervaring heeft opgedaan, is het van belang zo snel mogelijk te signaleren en diagnosticeren hoe het met de verschillende ontwikkelingsaspecten is gesteld.

Een nauwkeurig beeld van het kind voorafgaand aan of in de beginperiode van de basisschool maakt een gericht onderwijsaanbod mogelijk. Het kennen van de beginsituatie van het kind in school maakt het mogelijk het kind goed te begeleiden.

Aandachtspunten bij het in kaart brengen van de beginsituatie zijn:

- ◆ sociaal-emotionele ontwikkeling (o.a. heimwee);
- ◆ motorische ontwikkeling (beperkte speelgelegenheid aan boord);
- ◆ taalontwikkeling.

Deelname aan het kleuteronderwijs op de reguliere basisschool waar het kind zal instromen is van groot belang om het kind vroegtijdig te leren kennen. Tijdens de (incidentele) groepsbezoeken wordt het kind geobserveerd en worden er zo mogelijk een aantal toetsen afgenomen vanuit het kleutervolgsysteem.

Verder is er regelmatig contact met de medewerkers van LOVK en vinden er ook overdrachtsgesprekken plaats over alle leerlingen voor de binnenkomst naar groep 3.

De directie moet op de hoogte zijn van de regelingen, die van toepassing zijn op scholen met schipperskinderen. Zij krijgt te maken met beheersmatige en organisatorische maatregelen, die ook verband houden met de schoolvisie op varende kinderen.

In het zorgverbredingsbeleid moet onze school specifieke aandacht besteden aan de groep schipperskinderen.

Binnen het team zijn specifieke kennis, vaardigheden en attitudes aanwezig, neergelegd in het competentieprofiel groepsleraar. Het gaat hierbij om de kwaliteit van het onderwijs aan alle kinderen.

Dit wordt gestimuleerd door gebruik te maken van de faciliteiten die de vereniging BSOS (Basisscholen Onderwijs aan Schipperskinderen) biedt. Met name noemen we de ledenvergadering en het Netwerk Onderwijs aan Schipperskinderen (NOS), waar directies en leerkrachten elkaar ontmoeten, waar ervaringen worden uitgewisseld en gezamenlijk aan het onderwijs aan schipperskinderen gerelateerde thema's worden behandeld.

Verantwoording onderwijskundig beleid voor de schipperskinderen

Op onze school is er speciale aandacht voor de aanwezigheid van schipperskinderen. Er is sprake van pedagogisch en onderwijskundig beleid op drie niveaus:

- 1. Schoolniveau**
- 2. Groepsniveau**
- 3. Leerkrachtniveau**

SCHOOLNIVEAU

Op schoolniveau vinden de volgende activiteiten plaats:

1. Extra formatie

Jaarlijks zijn tientallen leerlingen als schipperskind op onze school ingeschreven. Voor deze leerlingen wordt jaarlijks bijzondere bekostiging aangevraagd i.v.m. de aanwezigheid gedurende de eerst vier leerjaren (groep 3 t/m 6). Deze bijzondere bekostiging geeft ons een aantal mogelijkheden om extra ondersteuning en aandacht te geven aan de schipperskinderen. Het vraagt beleidskeuzes van de school betreffende de inzet; deze inzet is echter niet altijd één op één aantoonbaar.

Op onze school wordt de formatie als volgt ingezet:

- In verband met de hoge aanwezigheidsfrequentie van schipperskinderen in de groepen 1 en 2 creëren we zo mogelijk kleine groepen, zodat er voldoende ruimte voor de begeleiding van de wisselend aanwezige schipperskleuters is;
- In verband met de jaarlijkse instroom in groep 3 willen we waar mogelijk deze groep zo klein mogelijk houden. In voorkomende gevallen komt de extra formatie daarom voor een deel éérs aan deze groepen toe;
- De extra formatie geeft ons de mogelijkheden tot extra ambulante tijd van de intern begeleidster van de onderbouw.

2. Oudercontacten in de vorm van inloopmorgens

Deze inloopmorgens zijn gepland en vermeld in de Jaarplanning. Het gaat om vijf bijeenkomsten op maandagmorgen van 8.30 – 9.30 uur.

Op deze morgens kunnen allerlei zaken aan de orde komen. De eerste inloopmorgen is altijd aan het begin van het cursusjaar. De ouders worden dan geïnformeerd over het onderwijskundig beleid voor het komende jaar. Op de overige inloopmorgens kan een thema behandeld worden betreffende het onderwijs op onze school. Er is gelegenheid van de kant van de school om relevante informatie door te geven en de ouders worden in de gelegenheid gesteld om vragen te stellen m.b.t. het onderwijs of het schoolleven in het geheel.

3. Contactmiddagen en -avonden

Bij de oudercontactmomenten is er gelegenheid voor de schipperouders de resultaten van het werk en het welbevinden van hun kind(eren) te bespreken op school. We doen dit op

speciaal daarvoor ingeroosterde tijden op vrijdagmiddag. In het contact zijn ook de sociaal-emotionele ontwikkeling, de gezondheid en het functioneren in de schoolgroep gesprekspunten.

4. Informatie aan de ouders

Regelmatig wordt informatie doorgegeven aan de ouders. Dit gebeurt telefonisch, per e-mail of per brief. De ouders ontvangen ook per e-mail de Nieuwsbrief van de school en kunnen ook kennis nemen van alle activiteiten en al het nieuws via de website van de school.

5. Schippersvolgsysteem

Onze school betreft informatie van de ligplaatsscholen over toekomstige leerlingen. Indien nodig is er ook contact met de medewerkers van de LOVK. De praktijk heeft geleerd, dat het moeilijk is om op basis van de pakketten een oordeel te vellen over het niveau van de leerling. De mate van hulpverlening door de ouders is nl. niet bekend. Vandaar dat we het bezoek van kleuters aan onze school in de groepen 1 en 2 stimuleren. Veelvuldig bezoek geeft een juist beeld van de leerling.

6. Afstandsonderwijs

De LOVK-medewerker overlegt, observeert en toetst op school als dit nodig is. Er zijn structurele contacten op ib-niveau. Ook boordbezoek wordt gedaan waar nodig. De overdracht van groep 2 naar 3 vindt op school plaats, in overleg met de leerkrachten van groep 1 t/m 3 en de ib-er. LOVK evalueert de overgang naar groep 3 zowel mondeling als schriftelijk enkele maanden na de start in groep 3. LOVK verzorgt bij overgang naar onze school de wettelijke verplichtingen; ze sturen een onderwijskundig rapport en een bewijs van uitschrijving.

7. Contacten met het schippersinternaat

Regelmatig is er functioneel overleg tussen de school en het internaat over de schipperskinderen. Het delen van kindinformatie vindt altijd via de ouders plaats.

8. Communicatiestructuur

Een van de aandachtspunten van de school is evaluatie en borging van de communicatiestructuur tussen school, ouders en internaat. Dit geheel is neergelegd in ons Ouderbeleidsplan.

9. Participatie LOVK, BSOS, Kennisweb

Onze school onderhoudt een relatie met de LOVK. De LOVK volgt de ontwikkeling van de varende kleuters en informeert ons hierover via het Dit-ben-ik-boekje. De directeur van de school bezoekt de ledenvergaderingen van BSOS. Tijdens de ledenvergaderingen worden alle relevante, actuele zaken met betrekking tot het schipperskind in relatie tot de basisscholen met een hoge concentratie schipperskinderen besproken.

GROEPSNIVEAU

Op groepsniveau vinden de volgende activiteiten plaats:

1. Gastleerling in groep 1 en 2 of inschrijving

Schipperskinderen zijn als gastleerling zeer welkom in de kleuterbouw. De school stimuleert in woord en gedrag schoolbezoek om een juist beeld te kunnen vormen van de varende kleuter. Frequent schoolbezoek stimuleert bovendien de taalontwikkeling alsmede de motorische en sociaal-emotionele ontwikkeling. In groep 2 worden de gastleerlingen vast ingedeeld in de groep die qua samenstelling tot en met groep 2 in stand blijft.

De aanwezigheid van de varende kleuter wordt per schooltijd geadmistreerd en elk kwartaal aan LOVK doorgegeven. De school ontvangt van LOVK een vergoeding voor de begeleiding van de varende kleuter als gastleerling. De vergoeding is gebaseerd op de aanwezigheidsregistratie. Bij langdurige aanwezigheid wordt de varende kleuter in overleg met de ouders ingeschreven als leerling en vindt er met LOVK overleg plaats m.b.t. invullen van het Dit-ben-ik-boekje.

De leerkrachten noteren in voorkomende gevallen in het Dit-ben-ik-boekje de aanwezigheid van het betreffende kind; ook wordt bij een langer verblijf op school een kort verslag geschreven op verzoek van LOVK. Daarnaast observeren ze het kind.

Wanneer een varende kleuter een half jaar of langer structureel aan het onderwijs op onze school deelneemt is inschrijving op onze school een vereiste. Alleen op die wijze kunnen we integrale verantwoordelijkheid dragen voor de ontwikkeling van elke (varende) kleuter.

2. Kennismakingsweken

In samenwerking met het internaat zijn er in ieder geval in groep 2 kennismakingsweken (in mei/juni), waarbij dagelijks de school wordt bezocht. In deze weken neemt de leerkracht de LVS-toetsen af, als dat nog niet eerder gebeurde. Bij opvallende zaken neemt de leerkracht, na overleg met de intern begeleider onderbouw, onmiddellijk contact op met de ouders.

Half juni ontvangen de oudste varende kleuters een uitnodiging voor de wenmiddag in groep 3.

3. Overgang groep 2 naar 3

Plaatsing in groep 3 gebeurt op basis van het onderwijskundig rapport van de LOVK en onze eigen toetsgegevens en ervaringen. Als het kind sociaal-emotioneel wel naar het internaat kan maar nog niet toe is aan groep 3, kan het beter zijn om het kind eerst groep 2 te laten doorlopen. De school adviseert in een dergelijk geval nadrukkelijk deelname aan groep 2 en stelt alles in het werk om te voorkomen dat ouders hun kind nog een jaar laten meevaren.

4. Toetsing

In groep 2 worden, waar mogelijk, onderdelen van het leerlingvolgsysteem afgenomen.

5. Verbreding en verdieping zorgbeleid

Met name in de groepen 3 en 4 volgt de school ook elke schipperskind nauwlettend om te bepalen of extra ondersteuning noodzakelijk is. Schipperskinderen met gedrags- en/of leerproblematiek worden op een passende wijze opgevangen en geholpen.

In de groepen 3 krijgen schipperskinderen voorrang bij remedial teaching. Ook schipperskinderen kunnen in de groepen 4 t/m 8 participeren in de plusgroep.

6. Internaatbezoek

In de groepen 3 of 4 en in de groepen 5 of 6 of 7 bezoeken de leerkrachten het internaat en spreken met de groepsleiding. Zo mogelijk wordt er ook een boordbezoek afgelegd.

LEERKRACHTNIVEAU

Op leerkrachtniveau vinden de volgende activiteiten plaats:

1. Participatie NOS

Eén of meerdere leerkrachten bezoeken zo mogelijk de bijeenkomsten van het NOS van BSOS. Op deze vergaderingen worden kennis en ervaringen betreffende het onderwijs aan schipperskinderen uitgewisseld en wordt tijdens elke bijeenkomst een belangrijk thema aangaande onderwijs aan schipperskinderen ingeleid en besproken in groepjes. Belangrijke thema's zijn: communicatie tussen de milieus, leerresultaten, sociaal-emotionele ontwikkeling, heimwee en een goed protocol voor kleuters en de overgang van groep 2 naar 3. De NOS-bijeenkomsten kennen een sterk intervisie-karakter en dragen in hoge mate bij aan de ontwikkeling van kennis, vaardigheden en attituden van de leerkracht.

2. Vervanging leerkrachten

Bij afwezigheid van de leerkracht(en) vanwege deelname aan NOS dient vervanging plaats te vinden. Deze vervanging wordt door de school bekostigd uit de extra verkregen bijzondere bekostiging.

3. Communicatie met ouders

Communicatie tussen leerkrachten en schippersouders is van groot belang. Een goede communicatie komt het onderwijs aan de schipperskinderen en hun welbevinden ten goede. De communicatie gebeurt per e-mail, op maandagmorgen vóór schooltijd, telefonisch na schooltijd, tijdens boordbezoeken e.d.

Daarnaast is er ook regelmatig overleg met de groepsleiding van het internaat. De groepsopvoeders kunnen op verzoek van de ouders ook uitgenodigd worden op de contactavonden ter bespreking van de rapporten.

4. Contacten internaat

Incidenteel en waar nodig vindt er overleg plaats over het welbevinden van het kind op school en het internaat. Daarnaast zijn er telefonische contacten, voor zover nodig. Ook wordt er internaatbezoek afgelegd. Onderwijsinhoudelijke kindinformatie aan groepsleiding van het internaat vindt altijd via of met toestemming van de ouders plaats. Dit betreft ook de deelname van groepsleiding aan zorggesprekken.

5. Boordbezoek

De leerkracht bezoekt de ouders aan boord als dit praktisch te realiseren valt. De leermomenten die voor huisbezoek gelden zijn in versterkte mate voor boordbezoek van toepassing.

6. Huiswerkinformatie

Op elke maandag gaat er huiswerkinfo mee naar het internaat. Op dit overzicht staat al het huiswerk voor alle groepen van de lopende week. Op het internaat wordt deze gekopieerd en intern verspreid zodat alle leidsters op de hoogte zijn van het huiswerk. Dit maakt een goede controle en ondersteuning mogelijk.

7. Aandacht voor de positie van het schipperskind

Er wordt aandacht besteed aan zaken die voor schipperskinderen belangrijk zijn of waarop ze extra gevoelig zijn. Het kan daarbij gaan om de volgende dingen:

- situaties met gezins- en woonfoto's van alle kinderen;
- excursie met de groep naar een schip;
- samenstelling van de groepjes in de klas: schipperskinderen en walkinderen in één groepje;
- onrustig gedrag op maandag, vrijdag en vóór een vakantie;
- geen klassendienst op vrijdagmiddag;
- later op school komen op maandag;
- informeren naar verblijf aan boord;
- geen toetsafnames op maandagmorgen.

Protocol inzet extra formatieve faciliteiten en overige aandachtsgebieden voor schipperskinderen

NIVEAU	ACTIVITEIT/ VOORZIENING	OPMERKING/TOELICHTING	GROEP
SCHOOL	1. Financiën	De bijzondere bekostiging voor schipperskinderen wordt beleidsmatig waar mogelijk besteed aan groepsverkleining in de onderbouw, m.n. van groep 2 en 3. Daarnaast wordt gestreefd naar de inzet van extra zorgformatie.	2 t/m 3
	2. Interne begeleiding	Er is een aparte ib-er voor de onderbouw. De ib-ers hebben de taak om de begeleiding van zorgleerlingen te coachen.	1 t/m 3
	3. Oudercontacten/ inloopmorgens	Per cursusjaar worden 2 inloopmorgens gepland op maandagen. Tijdens deze morgens worden de ouders geïnformeerd over alle zaken die voor hen belangrijk zijn.	1 t/m 8
	4. Contactmomenten	Op vrijdagmiddag, na de rapporten 2 x per jaar bespreking van de rapporten: speciaal tijd ingeroosterd.	3 t/m 8
	5. Informatie aan ouders	Per e-mail, brieven etc.	1 t/m 8
	6. Schippersvolgsysteem	KIJK! Wordt zowel door LOVK als door de school gebruikt om de ontwikkeling van elke varende kleuter ononderbroken te volgen.	1, 2
	7. Afstandsonderwijs	De LOVK-leerkracht overlegt, observeert en toetst op school (incidenteel). Ook boordbezoek wordt gedaan waar nodig. De overdracht van groep 2 naar 3 vindt op school plaats in overleg met de leerkrachten van groep 2 en 3 en de ib-er.	1, 2
	8. Contacten internaat	Overleg met groepsleiding. Dit gebeurt waar nodig en via de ouders.	2 t/m 8
	9. Communicatiestructuur	Evaluatie en verbetering van de communicatiestructuur tussen school, ouders en internaat.	1 t/m 8
	11. Participatie BSOS en NOS	3 x per jaar overleg. De directeur evalueert jaarlijks de contacten met het BSOS en de NOS-bijeenkomsten.	1 t/m 8

GROEP	ACTIVITEIT/ VOORZIENING	OPMERKING/TOELICHTING	GROEP
	1. Gastleerling in groep 1 en 2	De school stimuleert (frequente) deelname aan het onderwijs in de kleutergroepen.	
	2. Kennismakingsweek	Eén week per kind in groep 2. In juni wordt het kennismakingsboekje meegegeven. Varende kleuters uitnodigen voor de wenmiddag groep 3.	2
	3. Overgang van groep 2 naar 3	Er wordt zorgvuldig omgegaan met de vraag of een schipperskleuter in groep 3 kan worden geplaatst. In een aantal gevallen is het beter dat het kind eerst groep 2 doorloopt.	2,3
	4. Verbreding en verdieping zorgbeleid	Voorrang bij ondersteuning in groep 3: vergaande differentiatie en remedial teaching waar nodig, ook in de bovenbouw.	3 t/m 8
	5. Oudercontacten	Voor de herfstvakantie heeft de leerkracht groep 3 bewust contact gelegd met alle ouders van de schipperskinderen groep 3.	3
	6. Internaatbezoek en boordbezoek	Door de leerkracht van groep 3 of 4 en groep 5 of 6 of 7. Indien praktisch haalbaar vindt ook boordbezoek plaats.	3 t/m 7

LEER-KRACHT	ACTIVITEIT/ VOORZIENING	OPMERKING/TOELICHTING	GROEP
	1. Participatie BSOS-NOS	Een aantal leerkrachten bezoekt zo mogelijk de netwerkbijeenkomsten.	1 t/m 8
	2. Vervanging leerkrachten	Kosten voor vervanging van de leerkrachten die aan het netwerken zijn.	1 t/m 8
	3. Communicatie ouders	Telefonisch, e-mail, bezoeken, enz.	1 t/m 8

			8
	4. Contacten internaat	Tijdens contactavonden, telefonisch en door internaatbezoek.	3 t/m 8
	5. Boordbezoek	Indien mogelijk, in de buurt.	3 t/m 8
	6. Huiswerkinformatie	1x per week naar het internaat.	3 t/m 8
	7. Aandacht voor de positie van het schipperskind	Elke leerkracht houdt rekening met schipperskinderen conform de vastgestelde Bekwaamheidseisen.	1 t/m 8